

မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ အတွက် မှတ်ချက်

Centre for Law and Democracy
info@law-democracy.org
+1 902 431-3688
www.law-democracy.org

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ

နိဒါန်း^၁

၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်နေသော တပ်မတော်အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ ဥပဒေ ^၂ ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ကို စီမံအုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် ဥပဒေပုဒ်မ အများအပြားကို အစားထိုးပြင်ဆင်ခဲ့သည်။^၃ ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့အတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ ဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများကို ထည့်သွင်းထားပြီး ရဲတပ်ဖွဲ့၏အာဏာကို သိသာထင်ရှားစွာ ချဲ့ထွင်ထားသည်။

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှု- အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့်ညှိနှိုင်းပြီး ရဲချုပ်ကို တိုက်ရိုက် ခန့်အပ်နိုင်ခြင်း၊ ^၄ ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ရည်မှန်းချက်များတွင် လိုအပ်သည့်အချိန်၌ နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးနှင့်လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်၊ ^၅ ရဲအရာရှိများ အတွက် "နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးတာဝန်" ကို ထည့်သွင်းထားခြင်း၊^၆ တပ်မတော်က ထိန်းချုပ်ထား

^၁ ဤအလုပ်သည် the Creative Commons Attribution-Non Commercial-ShareAlike 3.0 Unported Licence ဖြင့် လိုင်စင်ရထားသည်။ သင် အခမဲ့ ကူးယူ၊ ဖြန့်ဝေရန်၊ ပြသရန်နှင့် ဆက်စပ် လက်ရာများ ဖန်တီးရန်၊ သင်သည် ဥပဒေနှင့် ဒီမိုကရေစီစင်တာအား ခရက်ဒစ်ပေးခြင်းဖြင့် ဤအလုပ်ကို စီးပွားဖြစ်ရည်ရွယ်ချက်အတွက် အသုံးမပြုပါနှင့်။ ဤထုတ်ဝေမှုမှ ဆင်းသက်လာသော မည်သည့်အလုပ်ကိုမဆို ဤလိုင်စင်ဖြင့် ဖြန့်ဝေနိုင်သည်။ ဤလိုင်စင်မိတ္တူကို ကြည့်ရှုရန် <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>.

^၂ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥပဒေအမှတ် (၄/၂၀၂၂)။ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုံးသပ်ချက်သည် ရဲဥပဒေ၏ တရားဝင်မဟုတ်သော ဘာသာပြန်မှုအပေါ် အခြေခံထားသည်။ မရှင်းလင်းသောဘာသာပြန်ခြင်းကိုအခြေခံ၍ ကျွန်ုပ်တို့၏ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုတွင် အမှားအယွင်းတစ်စုံတစ်ရာ အတွက် တောင်းပန်အပ်ပါသည်။

^၃ ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၉ သည် ရန်ကုန်ရဲအက်ဥပဒေ၊ ၁၈၉၉၊ (အက်ဥပဒေ ၄၊ ၁၈၉၉ အတွဲ ၁။) http://www.gad.gov.mm/sites/default/files/40_the_rangoon_police_act.pdf; The Police Act, 1945, (Act VI, 1945 Vol 1.), https://www.burmalibrary.org/docs15/1945-Police_Act-en.pdf; ကရင်ပြည်နယ်အက်ဥပဒေ အမှတ်-၂/၁၉၅၉ နှင့် ကယားပြည်နယ်ရဲအက်ဥပဒေ ၁၉၅၉ (ကယားပြည်နယ်အက်ဥပဒေ အမှတ်-၄/၁၉၅၉)။

^၄ ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၉(က)။

^၅ ၄င်း၊ ပုဒ်မ ၄(င)။

^၆ ၄င်း၊ ပုဒ်မ ၁၈(ဈ)။

သော အစိုးရအဖွဲ့နှင့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနတို့က⁷ ရဲတပ်ဖွဲ့၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ပေးအပ်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက် အမျိုးမျိုးကြောင့် ရဲလုပ်ငန်းများ၌ နောက်ထပ် တပ်မတော်အသွင် ပြောင်းလဲမှုများအပေါ် စိုးရိမ်မှု များ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။⁸

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများသည် ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ်စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု သမိုင်းကြောင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပြီး၊⁹ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေ အလုံးစုံနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် နိုင်ငံသားများ၏ ဆက်ဆံရေးအတွက် သက်ရောက်မှုအသစ်များ ရှိလာနိုင်သည်။ သို့သော် ဤမှတ်ချက်သည် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်တို့နှင့် တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်သည့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအပေါ် အလေးပေးထားပြီး အဆိုပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိ/မရှိကို အကဲဖြတ်ပါသည်။

၁။ သက်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်တို့ကို လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ၏ အခြေခံအရင်းအမြစ်အဖြစ် ကျယ်ပြန့်စွာ အသိအမှတ်ပြုထားသော လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်

⁷ ၎င်း၊ ဥပမာရူရန်။ ပုဒ်မ ၆(က) (ရဲတပ်ဖွဲ့အား ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန်အတွက် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့် ညှိနှိုင်းပြီး တပ်မတော်က ထိန်းချုပ်ထားသော အစိုးရအဖွဲ့အား အာဏာပေးအပ်ခြင်း)၊ ပုဒ်မ ၆(ခ) (တပ်မတော် ထိန်းချုပ် အစိုးရအဖွဲ့၏ ညှိနှိုင်းမှုဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်များကို ဆုံးဖြတ်ရန် ဝန်ကြီးဌာနအား ပေးအပ်ခြင်း)၊ ပုဒ်မ ၈ (ရဲတပ်ဖွဲ့အား စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ကက်ဘိနက်ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများကို ဝန်ကြီးဌာနအား အကြံပြုရန် အခွင့်အာဏာပေးအပ်ခြင်း)၊ ပုဒ်မ ၆၈ (ဝန်ကြီးဌာနအား နည်းဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများ၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် လက်စွဲများကို ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ ထုတ်ပေးပိုင်ခွင့်)။

⁸ ဥပမာအားဖြင့်- လွတ်လပ်သောအာရှရေဒီယိုကိုကြည့်ပါ။ "ဥပဒေသစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ကို စစ်အာဏာရှင်ထိန်းချုပ် မှုအောက်သို့ ရောက်စေသည်။" ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ ရက်။ <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/police-03302022152802.html>; နှင့် စသန့်သင်း၊ "မြန်မာ့တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က စစ်ရဲအရာရှိများ စေလွှတ်ခြင်းဆိုင် ရာ ဥပဒေ" ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂၉ ရက်၊ Myanmar Now, <https://www.myanmar-now.org/en/news/myanmar-army-chief-issues-law-sending-junta-police-officers-to-war>.

⁹ Andrew Selth, "မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး (မြန်မာ)- ရည်မှန်းချက်များ၊ အတားအဆီးများနှင့် ရလဒ်များ" Griffith Asia Institute Regional Outlook Paper No. 44 (2013, Nathan, Australia), https://www.griffith.edu.au/data/assets/pdf_file/0025/118906/Regional-Outlook-Paper-44-Selth-web.pdf.

ဆိုင်ရာ ကြေညာစာတမ်း (UDHR) ဖြင့် အကာအကွယ်ပေးထား၏။¹⁰ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် [အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း] အာဆီယံ၏ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၌လည်း UDHR ၏ ကတိကဝတ်ကို ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့သည်။¹¹ အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး များ အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) ကဲ့သို့သော အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ရာပဋိညာဉ်စာတမ်းနှင့် စာချုပ်များ၌လည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။¹² မြန်မာနိုင်ငံသည် ICCPR ကို လက်မှတ်မထိုးရသေးသော်လည်း ထိုအခြေခံအခွင့်အရေးများကို အနက်ဖွင့်ဆိုရေး၌ အရေးကြီးသော အရင်းအမြစ်ကို ထင်ဟပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများ၊ မသန်စွမ်းအမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်းသော သဘောတူစာချုပ်များတွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများ ကို တိုက်ရိုက်နှင့် သွယ်ဝိုက်၍ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။¹³ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများသည် မြန်မာ နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးများအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ လူမျိုးအခွင့်အရေးများကို လေးစားမှုရှိမရှိနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို UDHR ၏ အပိုဒ် ၁၉ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး၊ ICCPR အပိုဒ် ၁၉ အပြင် ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (CRC) အပိုဒ် ၁၃ နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅၄ (က) တို့၌ပါ အတိအလင်း အာမခံထား၏။¹⁴

¹⁰ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၁၇က(၃)၊ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၀။

¹¹ နိုဝင်ဘာ ၁၉၊ ၂၀၂၁၊ <https://asean.org/asean-human-rights-declaration/>.

¹² ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၀၂၁ က (XXI), ၁၆ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၆၆ သည် ၂၃ မတ်လ ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်။

¹³ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ် ၄၄/၂၅၊ နိုဝင်ဘာ ၂၀၊ ၁၉၈၉၊ ၂ စက်တင်ဘာ ၁၉၉၀ (CRC)၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၃၄/၁၈၀၊ ၁၈ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၇၉၊ ၂ စက်တင်ဘာ ၁၉၈၁ (CEDAW)၊ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၆၁/၁၀၆၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၃၊ ၂၀၀၆၊ ၃ မေ ၂၀၀၈ (CRPD) တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်။ ယင်းနှင့် အခြားသော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံမှ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အခြေအနေကို ကြည့်နိုင်သည်။ <https://indicators.ohchr.org/>.

¹⁴ မြန်မာနိုင်ငံ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၂၀၁၅ ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်)။ https://constituteproject.org/constitution/Myanmar_2015?lang=en.

လွတ်လပ်စွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့် အသင်းအပင်း ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်များကို UDHR ၏ ပုဒ်မ ၂၀ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး၊ ICCPR ၏ ပုဒ်မ ၂၁ နှင့် ၂၂ တို့အပြင် (ကလေးသူငယ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍) CRC ၏ အပိုဒ် ၁၅ နှင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅၄ (ခ-ဂ) တို့၌ပါ အတိအလင်း အာမခံထား၏။

လွတ်လပ်စွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့် အသင်းအပင်း ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်များတွင် အပြုသဘောနှင့် အပျက်သဘောဆောင် သော ရှုထောင့် နှစ်မျိုးလုံး ပါရှိသည်။¹⁵ နိုင်ငံများအနေဖြင့် အဖွဲ့အစည်းများကို လွတ်လပ်စွာ တည်ထောင်ကာ လည်ပတ်နိုင်သော အားကောင်းသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးသင့်၏။ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့် အသင်းအပင်း ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်မှန်သမျှကို ဥပဒေနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းထားရမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်လိုခြံ ရေး၊ ပြည်သူ့လူထုထုလုံခြံရေး၊ ပြည်သူ့လူထုစည်းကမ်းသေဝပ်ရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ပြည်သူ့ကျင့်ဝတ် သို့မဟုတ် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေး သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကာကွယ်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။¹⁶ ထိုကဲ့သို့သော လိုအပ်ချက်တွင် အချိုးအစားညီရန် လိုအပ်မှုလည်း ပါဝင်၏။¹⁷

၂။ ရဲအက်ဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုများ

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၀ အရ ရဲတပ်ဖွဲ့အား အခြေအနေအမျိုးမျိုးတွင် ဝရမ်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးအရေးယူ ပိုင်ခွင့်ပြုထားပြီး၊ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၆၀ ပါ ပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်း ခံရလျှင် ထိုသူကို ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပုဒ်မ ၆၁ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ယင်း၏ စကားအသုံးအနှုန်း ကျယ်ပြန့်ပြီး မရေရာသော သဘောသဘာဝကြောင့် ပုဒ်မ ၆၀ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အများစု သည် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်တို့ကို ကန့်သတ်သော မည်သည့် ဥပဒေအတွက်မဆို ကြိုတင်လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်သည့် (ဆိုလိုသည်မှာ 'ဥပဒေနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းသည်' ဟူ သော) တရားဝင်မှုစံနှုန်းနှင့် မကိုက်ညီချေ။¹⁸ လွတ်လပ်စွာ ရေးသားထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်း အပြင်၊ တရားဥပဒေ

¹⁵ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၄/၅၊ ၈ အောက်တိုဘာ ၂၀၀၃၊ စာ၊ ၂။

<https://undocs.org/A/HRC/RES/24/5>.

¹⁶ အပိုဒ် ၁၃ နှင့် ၂၂(၂)၊ နှင့် CRC ၊ အပိုဒ် ၁၅(၂)။

¹⁷ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီ၏ အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ် ၃၇ (၂၀၂၀) တွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့် ပုဒ်မ (၂၁)၊ ၁၇-၉-၂၀၂၀၊ CCPR/C/GC/37၊ အပိုဒ် ၃၆။ <https://daccess-ods.un.org/tmp/3142781.25762939.html>.

¹⁸ ICCPR, ICCPR, ပုဒ်မ ၁၉(၃) နှင့် ၂၁။ ပုဒ်မ ၂၁ သည် ပုဒ်မ ၁၉ တွင်တွေ့ရှိရသော "ဥပဒေနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်" သို့မဟုတ် "ဥပဒေဖြင့်သတ်မှတ်သည်" ဟူသော လိုအပ်ချက်နှင့် ဆင်တူသည်ဟု နားလည်ထားသော "ဥပဒေနှင့်အညီ

စံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီသော ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်အပေါ် အခြေခံ၍ ချုပ်နှောင်ခြင်း မှန်သမျှသည် မတရားဖမ်းဆီးခြင်း တားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ရာရောက်ပါသည်။¹⁹ တရားဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် “လူ့အဖွဲ့အစည်းဝင်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အပြုအမူများကို မည်သို့ ထိန်းကျောင်းရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ခွင့်ပေးရန် မေးခွန်းထုတ်စရာ ဥပဒေများ လုံလောက်တိကျရမည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ ပြဋ္ဌာန်းမှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသူများအပေါ် အတားအဆီးမဲ့ သို့မဟုတ် ကြီးမားသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။”²⁰ ထို့အပြင် ကန့်သတ်ချက်အများအပြားသည် တရားဝင် စကားပြောဆိုမှုကို ပစ်မှတ်ထား သောကြောင့် သို့မဟုတ် အချိုးအစားမညီသောကြောင့် တရားဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော အကျိုးစီးပွားတစ်ရပ် ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် လိုအပ်မည် မဟုတ်ချေ။

၂၊ ၁။ 'ခိုင်လုံစွာ' ဖြေကြားရန် ပျက်ကွက်ခြင်းအတွက် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း

ပုဒ်မ ၆၁(ဂ) တွင် မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၆၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ဃ) အရ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက နေဝင်ချိန်နှင့် နေထွက်ချိန် အကြား “ဈေး၊ လမ်း၊ နောက်ဖေးလမ်းကြား၊ ဝင်းခြံတစ်ခုခု” သို့မဟုတ် “မျက်နှာဖုံးအုပ်၍သော်လည်း ကောင်း၊ ရုပ်ဖျက်၍သော်လည်းကောင်း သွားလာနေသည်ကို တွေ့ရှိရသူ” မသင်္ကာဖွယ်ရာတွေ့ရှိ၍ မေးမြန်းသည့်အခါ ထိုသူက ထိုနေရာသို့ မည်သည့်အတွက် ရောက်ရှိနေကြောင်း “ခိုင်လုံစွာ ဖြေကြားရန်” ပျက်ကွက်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံးတစ်လမှ အများဆုံး ခြောက်လထိဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်အနည်း ဆုံးကျပ်သုံးသောင်းမှ အများဆုံးကျပ်တစ်သိန်း (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၆ မှ ၅၃ ခန့်) အထိဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်းထား၏။ “သံသယ” ဟူသော စကားရပ်ကို ဥပဒေ၌

ပြဋ္ဌာန်းထား သည်” ဟူသော စကားစုကို အသုံးပြုထားသည်။ (၃) နှင့် ၂၂ (၂)။ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ် ၃၇၊ အပိုဒ် ၃၉ ကို ကြည့်ပါ။ တူညီသော ဘာသာစကား (ဆိုလိုသည်မှာ “ဥပဒေအရ ပေးဆောင်သည်” နှင့် “ဥပဒေနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်) ကို မြန်မာနိုင်ငံက အတည်ပြုထားသည့် CRC ၏ ပုဒ်မ ၁၃ နှင့် ၁၅ တို့တွင် တွေ့ရှိရသည်။

¹⁹ ICCPR ၏ အပိုဒ် ၉(၁) တွင် “... မည်သူမျှ ဥပဒေမဲ့ မတရားဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းခြင်း မပြုရ။ ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ လွဲလို့ ဘယ်သူမှ သူ့လွတ်လပ်ခွင့်ကိုမျှ လက်လွတ်မခံရဘူး။” လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်အပေါ် မရေမတွက်နိုင်သော ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုအတွက် ဤမျှကို ကျင့်သုံးရန်အတွက် ဥပဒေ၊ လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီ၊ မတရားဖမ်းဆီးခြင်းဆိုင်ရာ အလုပ်အဖွဲ့ Ros Sokhet (ကမ္ဘောဒီးယား) နှင့် ပတ်သက်သော သဘောထားအမှတ် ၇၅/၂၀၂၁၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၇ ရက်၊ A/HRC/ WGAD/2021/75၊ ပုဒ်မ ၅၄-၆၁၊ ၅၄-၆၁။

https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-03/A_HRC_WGAD_75_2021_Cambodia_AEV.pdf
²⁰ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် ၃၇၊ မှတ်စု ၁၇၊ စာပိုဒ်။ ၃၉။

သတ်မှတ်ဖော်ပြထားခြင်းလည်း မရှိ၊ သံသယရှိသူက ပေးသော အကြောင်းပြချက်များ ၏ တရားဝင်မှုကို မည်သို့အကဲဖြတ်ရမည်ကို လမ်းညွှန်ထားခြင်းလည်း မရှိသဖြင့် တစ်ဦးချင်းစီအတွက် ကျေနပ်လောက်ဖွယ် မျှတမှု ဖြစ်နိုင်/မဖြစ်နိုင်ကို ခန့်မှန်းရန် မဖြစ်နိုင်သလောက်ပင် ဖြစ်၏။ ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ သည် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ စတင်ဖြစ်ပွားချိန်မှစ၍ အများသူငါ နေရာများတွင် နှာခေါင်းစည်းများ တပ်ဆင်မှု များပြားလာပြီး ဈေး၊ လမ်း၊ နောက်ဖေးလမ်းကြား၊ ဝင်းခြံတစ်ခုခုဟူသော ကျယ်ပြန့်သော ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ရဲအရာရှိများအား လွတ်လပ်စွာ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားသည်။ အထူးသဖြင့် ဥပဒေတွင် အတိအကျဖော်ပြထားခြင်းမရှိသော အခြားနေရာသို့ ရောက်ရှိရန် လူတစ်ဦးချင်း စီက လမ်းများပေါ်၌ သွားလာနေခြင်းကို ရည်ရွယ်ချက် အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် နေဝင်ပြီးချိန် အများ ပြည်သူဆိုင်ရာနေရာ အများအပြားတွင် တွေ့ရှိသူများကို တရားစွဲပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် ထိုသို့ မရေရာမှုများကြောင့် တရားဝင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကိုဖြည့်ဆည်းရန်ပျက်ကွက်ခြင်းအပြင်၊ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အချိုးအစားမညီကြောင်း မလိုအပ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ လူတစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် နေဝင်ပြီးချိန် အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာများတွင် ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားမှုများက တရားမျှတကြောင်း ဖော်ပြရန် အဘယ်ကြောင့် လိုအပ်ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ မသိရသေးသောကြောင့်ဖြစ်၏။ အထူးသဖြင့် ဈေးများကဲ့သို့ ပုံမှန် ပိတ်ချိန် သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိသော လမ်း၊ နောက်ဖေးလမ်းကြား၊ ဝင်းခြံတစ်ခုခုတို့အတွက်မူ ဤကိစ္စသည် ပြဿနာတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်၏။

ရဲဥပဒေတွင်လည်း လူနေအိမ် သို့မဟုတ် အဆောက်အအုံတစ်ခုခု၏ ဥပစာအတွင်း သို့မဟုတ် ရေယာဉ် သို့မဟုတ် ယာဉ်တစ်ခုခုတွင် ‘မသင်္ကာဖွယ်ရာ’ တွေ့ရှိ၍ မေးမြန်းသည့်အခါ ထိုသူသည် ထိုနေရာသို့ မည်သည့်အတွက် ရောက်ရှိနေကြောင်း ‘ခိုင်လုံစွာဖြေကြားရန်’ ပျက်ကွက်လျှင် အလားတူ ဖမ်းဆီးပိုင်ခွင့် နှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးပိုင်ခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းထားသည်။²¹ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် “နေဝင်ချိန်နှင့် နေထွက်ချိန်အကြား” ဟူသော အချိန်သတ်မှတ်ချက် မပါဝင်သောကြောင့် နေ့ သို့မဟုတ် ည အချိန်တိုင်း အကျုံးဝင်နေ၏။

ရဲဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၀(ဆ) တွင် “ခိုးရာပါပစ္စည်းဖြစ်သည်ဟု သင်္ကာမကင်းရန်ရှိသော ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို လက်ရှိ ထားကြောင်း သို့မဟုတ် တစ်နည်းနည်းဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ကြောင်းတွေ့ရှိ၍ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက မေးမြန်းသည့်အခါ ထိုပစ္စည်းမိမိလက်ဝယ်၌ရှိခြင်းအကြောင်း ကို ခိုင်လုံစွာ ဖြေကြားရန် ပျက်ကွက် ဝရမ်း မပါဘဲ ဖမ်းဆီးအရေးယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၆၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ဆ) အရ “ခိုင်လုံစွာ” ဖြေကြားရန် ပျက်ကွက်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင် ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို “ထောင်ဒဏ် အနည်းဆုံး သုံးလမှ အများဆုံး

²¹ ပုဒ်မ ၆၀(ဃ)(၂). ပြစ်ဒဏ်ကို ပုဒ်မ ၆၁(ဂ) တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

တစ်နှစ်ထိ ချမှတ်ရမည်။²² “ခိုင်လုံစွာ” ဖြေကြားရန်ဟူသော စကားရပ်ကို အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရန် ပျက်ကွက် ပြီး၊ ဝတ္ထုပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ခု ခိုးယူခံရကြောင်း သံသယရှိရုံမျှဖြင့် မေးမြန်းခွင့် ပေးထားခြင်းဖြင့်၊ ရဲဥပဒေ သည် တရားဥပဒေနှင့်အညီ မိန့်ခွန်းပြောခြင်း သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခြင်းတို့ကို ပစ်မှတ်ထားရန်အတွက် အာဏာပိုင်များအား တရားမျှတမှုမရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အလွန်အမင်း အပ်နှင်းထား၏။

ရဲဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၀(ဆ) တွင် “ခိုးရာပါပစ္စည်းဖြစ်သည်ဟု သင်္ကာမကင်းရန်ရှိသော ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို လက်ရှိ ထားကြောင်း သို့မဟုတ် တစ်နည်းနည်းဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ကြောင်းတွေ့ရှိ၍ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက မေးမြန်းသည့်အခါ ထိုပစ္စည်းမိမိလက်ဝယ်၌ရှိခြင်းအကြောင်း ကို ခိုင်လုံစွာ ဖြေကြားရန် ပျက်ကွက် ဝရမ်း မပါဘဲ ဖမ်းဆီးအရေးယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၆၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ဆ) အရ “ခိုင်လုံစွာ” ဖြေကြားရန် ပျက်ကွက်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင် ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို “ထောင်ဒဏ် အနည်းဆုံး သုံးလမှ အများဆုံး တစ်နှစ်ထိ” ချမှတ်ရမည်။²³ ပုဒ်မ ၆၀ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့သည် ယခင် ရဲဥပဒေများတွင် တွေ့ရှိရသော ကျယ်ပြန့်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ ပြဿနာဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ယခု ရဲဥပဒေတွင် အစားထိုး ပြဋ္ဌာန်းခြင်း ဖြစ်ပုံရသည်။ အများအားဖြင့် “မှောင်ရိပ်ခိုမှုဥပဒေများ” သို့မဟုတ် “ညဉ့်နက်သန်းခေါင်ဥပဒေများ” အဖြစ် ရည်ညွှန်းထားသော ဤပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အချို့သောအုပ်စုများ အထူးသဖြင့် LGBT အသိုက် အဝန်း အဖွဲ့ဝင်များကို ပစ်မှတ်ထားရန် ရဲများက မကြာခဏ အလွဲသုံးစားလုပ်ကြ၏။²⁴

၂၊ ၂။ အနှောင့်အယှက်ပေးမှုများ

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေသည် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အလေ့အထအတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီပါ။ ပုဒ်မ ၆၁(က) အရ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၆၀၊ ပုဒ်မခွဲ (က) ပါ “အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာ သို့မဟုတ် လမ်း၊ ဘာသာရေးပွဲ၊ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲနှင့် ပွဲလမ်း သဘင်အခမ်း အနားများ ကျင်းပသည့်နေရာတွင် တမင်လမ်းပိတ်ဆို့မှုဖြစ်ပေါ်စေခြင်း သို့မဟုတ် စည်းကမ်း သေဝပ်

²² ပုဒ်မ ၆၀(c)။

²³ ကျားမခွဲခြားမှု မရှိသော နက်ဝပ် - Gender Equality Network, “In the Shadows: Systemic injustice based on sexual orientation and gender identity/expression in Myanmar,” November 2019, pp. 29ff, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2019/11/Myanmar-In-The-Shadows-Advocacy-Report-2019-ENG.pdf>.

²⁴ သို့သော် ထောင်ဒဏ် နှစ်ရှည်ချမှတ်ခြင်းကို ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေအသစ်က ခွင့်ပြုထားသော်လည်း ၁၉၄၅ ခုနှစ် ရဲအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅(ဂ)နှင့် ၁၈၉၉ ခုနှစ် ရန်ကုန်တိုင်းရဲအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၀(ဂ) တို့၌ ထိုသို့ ခွင့်ပြုထားခြင်း မရှိချေ။

တည်ငြိမ်မှုပျက်ပြားစေရန် ပြုမူဆောင်ရွက်လျှင်” ဝရမ်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးအရေးယူပိုင်ခွင့်ရှိပြီး၊ ပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံးတစ် လမှ အများဆုံး သုံးလထိ ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ် အနည်းဆုံး ကျပ်တစ်သောင်းမှ အများဆုံး ကျပ်ငါးသောင်း (ဒေါ်လာ ၅ မှ ၂၇ အထိ) ထိဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံး ဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေတွင် ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲနှင့် ပွဲလမ်းသဘင်အခမ်းအနားများဟူ၍ ဖော်ပြထားသော်လည်း ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြမှုများကို လွှမ်းခြုံမိစေမည့် “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို နှောင့်ယှက်ခြင်း” ဟူသော စကားရပ်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် ပျက်ကွက်နေ၏။

ပုဒ်မ ၆၁(ခ) အရ “ကုန်တင်ကုန်ချရေးအတွက် ခွင့်ပြုထားသော အချိန်ထက်ကျော်လွန်၍ လမ်းမ၊ မြေလမ်း စသည်တို့ပေါ်တွင် မည်သည့်ကုန်ပစ္စည်းများမဆို ထားရှိခြင်းအားဖြင့် အများပြည်သူအား အတားအဆီး အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေခြင်း” အတွက် မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၆၀၊ ပုဒ်မခွဲ (ဂ) ပါ ပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်း ခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံးတစ်လမှ အများဆုံး ခြောက်လထိဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ် အနည်းဆုံး ကျပ်သုံးသောင်းမှ အများဆုံး ကျပ်တစ်သိန်း [အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၆ မှ ၅၃ ခန့်] ထိဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထား၏။²⁵

နောက်ထပ်စိုးရိမ်ဖွယ်တစ်ခုမှာ ပုဒ်မ ၆၀(င)(၅) နှင့် ယင်းအတွက် စီရင်ချက်ချနိုင်မည့် ပုဒ်မ ၆၁(ဃ) သည် “ အများပြည်သူတို့အား အနှောင့် အယှက်ဖြစ်စေရန် လမ်းများ၊ အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာများတွင် အောက် ဖော်ပြပါ ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုကို ပြုလုပ်ခြင်း” ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းချက် ဖြစ်၏။ အဆိုပါ ပြုလုပ်မှုများတွင် “အခါ ကာလအားလျော်စွာ ခွင့်ပြုသော အချိန်များနှင့်နေရာ၊ အလုပ်များမှအပ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေ လောက် အောင် ဘင်၊ မောင်းစသည်တို့ကို တီးခတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ခရုသင်း၊ ခရာ၊ လေမှုတ်ကိရိယာများကို မှုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြေး၊ အိုးခွက်စသည်များ တီးခေါက်ခြင်း စသည့် အများပြည်သူစိတ်ငြိုငြင်စေရန် ပြုလုပ်ခြင်း၊ “ဘောလုံးကန်ခြင်း၊ စွန်လွှတ်ခြင်း၊ အခြားအားကစားနည်းမျိုးကို ပြုလုပ်ခြင်း” သို့မဟုတ် “တောင်းရမ်းခြင်း သို့မဟုတ် လိမ်လည်အလှူခံခြင်း” တို့ ဖြစ်သည်။²⁶ အဆိုပါ ပြုလုပ်မှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းအတွက် ပြစ်ဒဏ် မှာ ထောင်ဒဏ်တစ်လမှ သုံးလအထိ နှင့်/သို့မဟုတ် ငွေဒဏ် ၁၀,၀၀၀ မှ ၅၀,၀၀၀ ကျပ် [အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅ မှ ၂၇ အထိ] ဖြစ်သည်။²⁷ တပ်ဖွဲ့ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၀(စ) နှင့် ၆၁(ဃ) တို့အရ (စ) “အဆောက်အအုံအတွင်းမှ ဖြစ်စေ၊

²⁵ ပုဒ်မ ၆၁(ခ)။

²⁶ ပုဒ်မ ၆၀(င)(၂-၄)။

²⁷ ပုဒ်မ ၆၁(ဃ)။

အပြင်မှဖြစ်စေ၊ အများပြည်သူစိတ်ငြိုငြင်စေရန်၊ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေရန် အသံဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခုဖြင့်ဖြစ်စေ ပြုလုပ်ခြင်း” ကိုလည်း ရာဇဝတ်မှုနှင့် တူညီသော ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်နိုင်၏။

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ၏ အလွန်တင်းကျပ်သော ချဉ်းကပ်မှုမှာ ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ကို လေးစားလိုက်နာရန် လိုအပ်သော အမှားအယွင်း အတိုင်းအတာတစ်ခုဖြစ်သည့် သည်းခံမှုဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီချေ။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပတရားရုံး (Grand Chamber of the European Court of Human Rights) က လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့် အာမခံချက် အားလုံးကို ဆုံးရှုံးခြင်းမှ ရှောင်ရှားရန် ဆန္ဒပြပွဲ များကို အကြမ်းဖက်ခြင်း မရှိဘဲ အာဏာပိုင်များ၏ သည်းခံမှုကို ပြသရန် လိုအပ်ကြောင်း မီးမောင်း ထိုးပြခဲ့ သည်။²⁸ 'တရားမဝင်ဆန္ဒပြမှုများ' တွင်ပင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥရောပတရားရုံးက “တရားမဝင် စုဝေး ခြင်းအတွက် မျှော်မှန်းထားသော သည်းခံနိုင်မှု ကန့်သတ်ချက်များသည် ဆန္ဒပြပွဲ၏ ကြာချိန်ကာလနှင့် အများ ပြည်သူ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည့် အတိုင်းအတာအပါအဝင် သီးခြားအခြေအနေများပေါ်တွင် မူတည် ကြောင်း၊ ပါဝင်သူတို့၏ အမြင်တွေကို ထုတ်ဖော်ပြသဖို့ လုံလောက်တဲ့ အခွင့်အလမ်း ပေးထားခြင်း ရှိ/မရှိ” ဟူ၍ မှတ်ချက်ပြု၏။²⁹

အလားတူ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီကလည်း မှတ်ချက်ပြုသည်။

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်အပေါ် ကျယ်ပြန့်စွာ ကန့်သတ်မှုများကို မျှတကြောင်း ပြသရန်အတွက် “အများ ပြည်သူငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး” ဟူသော စကားရပ်ကို မရေမရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် အပေါ် မတည်မှီသင့်ချေ။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပွဲများသည် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ပင်ကိုသဘောအရ သို့မဟုတ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် သိသာထင်ရှားသော သည်းခံမှု အတိုင်းအတာတစ်ခု လိုအပ်ပါသည်။³⁰

ထိုကော်မတီက “ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပွဲများသည် ယာဉ်ကြောပိတ်ဆို့ခြင်းကဲ့သို့ အနှောင့်အယှက်များ မြင့်မားစွာ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး အနှောင့်အယှက်က 'ပြင်းထန်၍ ရေရှည်တည်တံ့' နေမှသာလျှင် စည်းကမ်းအတိုင်း လူစုကွဲစေအပ်၏။”³¹

²⁸ *Kudrevičius and Others v. Lithuania*, 15 October 2015, Application No. 37553/05, para. 150, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-158200%22%7D>.

²⁹ *Frumkin v. Russia*, 5 January 2016, Application No. 74568/12, para. 97, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%22frumkin%22%2C%22itemid%22%3A%22001-159762%22%7D>.

³⁰ အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် ၃၇၊ မှတ်စု ၁၇၊ အပိုဒ် ၄၄။

³¹ ၄၄၊ အပိုဒ် ၈၅။

အလားတူပင် အာဖရိကလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က “စုဝေးပွဲကို ရပိုင်ခွင့်တစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းရပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးမှုသည် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှုနှင့် လွတ်လပ်စွာ ယာဉ်သွားလာနိုင်မှု အပါအဝင် အခြားအများပြည်သူသုံးနေရာများထက် တန်ဖိုးမနည်းကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားသည်။”³² ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုတိုင်းသည် “စုဝေးပွဲများကို လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်သည့် ဥပဒေများနှင့် အကြောင်းအရာဆက်စပ်မှုအရ... မေးခွန်းထုတ်ဖွယ် မှားယွင်းသော အပြုအမူ၏ ဆွဲငင်အားနှင့် တိကျစွာ အချိုးကျစေရမည်။”³³

ငြိမ်းချမ်းသော နိုင်ငံရေးစုဝေးမှုများကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ရန် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက် ကြိုးပမ်းမှုများသည် လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်မှ အထူးစိုးရိမ်စရာဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက “ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပွဲများ၌ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရသော လုပ်ဆောင်မှုများ ရှိတတ်ပြီး နိုင်ငံရေး မိန့်ခွန်းကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုပုံစံအနေဖြင့် အထူး ကာကွယ်ပေးတာကြောင့် နိုင်ငံရေးသတင်းစကားပါရှိသော စည်းဝေးပွဲများသည် အဆင့်မြင့် နေရာထိုင်ခင်းနှင့် အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့ကို ခံစားသင့်သည်” ဟု ဖော်ပြထားသည်။³⁴ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်အပါအဝင် တရားဝင်ရပိုင်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးခြင်းအား အပြစ်ပေးအရေးယူရန် ဆောင်ရွက်သည့် မည်သည့်ဖမ်းဆီးမှုမျိုးမဆို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ တားမြစ်ထားသော မတရားဖမ်းဆီးခြင်းပုံစံဖြစ်လေ၏။³⁵

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၀(င) တွင် ဖော်ပြထားသည့် အားကစားဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်အချို့ အထူးသဖြင့် “စွန့်လွှတ်ခြင်း” ကဲ့သို့ ဆူညံသံမရှိဆုံးနှင့် အနှောက်အယှက်အနည်းဆုံး လှုပ်ရှားမှုကိုပင် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ဆုံးရှုံးစေမည့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စွဲဆိုချက်များဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန် လိုအပ်သည်ဟုဆိုလျှင် ဥပဒေကြောင်းအရ နားလည်ရန် အထူးပင် ခက်ခဲလှ၏။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်တို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်မှာ “အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေ လောက်အောင် ဘင်၊ မောင်းစသည်တို့ကို တီးခတ်ခြင်း

³² အာဖရိကတိုက်ရှိ လွတ်လပ်စွာ အသင်းအပင်းဖွဲ့ခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်, ၂၀၁၇ ခုနှစ် မေလ၊ စာ-၂၇၊ အပိုဒ် ၈၆။ https://www.achpr.org/public/Document/file/English/guidelines_on_freedom_of_association_and_assembly_in_africa_eng.pdf.

³³ ၎င်း, အပိုဒ် ၁၀၀၊ အခြေခံစည်းမျဉ်း ၈ ကိုလည်း ရှု၊ လမ်းညွှန်ချက် စာ-၈, “အသင်းအဖွဲ့များနှင့် စုဝေးမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံများက တားဆီးပိတ်ဆို့မှုတို့သည် ထိခိုက်မှုမရှိအောင် ပြစ်မှု-ပြစ်ဒဏ်အချိုးညီသင့်ပြီး လိုအပ်မှသာ နောက်ဆုံးအနေဖြင့်သာ ကျင့်သုံးသင့်သည်”။

³⁴ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ, အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် ၃၇၊ မှတ်စု ၁၇၊ အပိုဒ် ၃၂။

³⁵ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ, အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် ၃၅၊ အပိုဒ် ၉ (ပုဂ္ဂိုလ်ရေး လွတ်လပ်မှုနှင့် လုံခြုံမှု), ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၆ ရက်, CCPR/C/GC/35, အပိုဒ် ၁၇။

<https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=CCPR%2FC%2F35&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>.

သို့မဟုတ် ခရုသင်း၊ ခရာ၊ လေမှုတ်ကိရိယာများကို မှုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြေး၊ အိုးခွက်စသည်များကို တီးခေါက်ခြင်း” တို့ကို ပစ်မှတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ဆန္ဒပြပွဲများတွင်³⁶ တေးဂီတတူရိယာများနှင့် အိုးခွက်ပန်းကန်များ (ဆူညံစေရန်) သိသာထင်ရှားစွာ အသုံးပြုသဖြင့် အဆိုပါ ကန့်သတ်ချက်များသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်တို့အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ တရားဝင်ဖြစ်စေ ရေးထက် အချို့သော ဆန္ဒပြနည်းဗျူဟာများကို တုံ့ပြန်ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ယူဆကြသည်လည်း ရှိ၏။ စင်စစ် ဤသည်တို့မှာ လေ့လာသူအချို့၏ အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များအပေါ် သဘောပေါက်နားလည်ထားပုံတချို့ ဖြစ်လေ၏။³⁷

စင်စစ် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုတို့သည် အများပြည်သူတို့အတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားသူများ၏ ရပိုင်ခွင့်များ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ပစ်မှတ်ထားလျှင်သော်မှ တူရိယာပစ္စည်းများ၊ ကြေး၊ အိုးခွက်စသည်များကို တီးခေါက်ခြင်း စသည့် အများပြည်သူစိတ်ငြိုငြင်စေရန် ပြုလုပ် ခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းသည် ရည်မှန်းချက် ပေါက်မြောက်ရန်အတွက် မလိုအပ်သော သို့မဟုတ် အချိုးမကျသော နည်းလမ်းဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ချုပ်နှောင်ထားသော ပြစ်ဒဏ်များမှ တစ်ဆင့် လွတ်လပ်ခွင့် ဆုံးရှုံးခြင်းသည် အချိုးအစား မညီမျှဘဲ ဖြစ်လေ့ရှိသော သိသာထင်ရှားသော ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုဖြစ်ပြီး၊ ယင်းမှာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုပိုင်ခွင့်နှင့် စုဝေးပိုင်ခွင့်များကို ချိုးဖောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ခွင့်မပြုဘဲ အများပြည်သူအကြား ဟောပြောခြင်းအတွက် ဒဏ်ငွေပေးဆောင်ရန် ပျက်ကွက်မှုဖြင့် လူတစ်ဦးကို ငါးရက် ထိန်းသိမ်းထားကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီက တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုသို့ စကားပြောဆိုမှုတွင် “ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အလွန်အမင်း အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေခြင်း သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့်

³⁶ ဥပမာအားဖြင့် ဖတ်ရှုရန်- , The Interpreter, "The importance of Myanmar's pots and pans protests", 11 February 2021, <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/importance-myanmar-s-pots-and-pans-protests>; and The Straits Times, "From classical musicians to breakdancers: Myanmar youth sound off against military coup", 17 February 2021, <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/from-classical-orchestra-to-breakdancing-myanmar-youth-sound-off-against-military-coup>.

³⁷ လွတ်လပ်သော အာရှအသံ (Radio Free Asia), "New law brings Myanmar police under junta control", ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့ <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/police-03302022152802.html>: “ အခြားသော ဥပဒေဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက် ယမန်နှစ်က များစွာ မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်နှင့်အညီ အများပြည်သူကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများကို တားမြစ်ရန် လုပ်ဆောင်မှုအနေဖြင့် စည် သို့မဟုတ် အိုးခွက်များကို တီးခတ်သူ မည်သူ့ကိုမဆို ဖမ်းဆီးပိုင်ခွင့်ကို အချိန်ကိုက် ပြဋ္ဌာန်းခြင်း”။

လူထု၏အမိန့်ကို ထိခိုက်စေနိုင်ဖွယ်မရှိ” သောအခါတွင် သူ၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့် အပေါ် အချိုးမညီသော ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုဖြစ်လေ၏။³⁸

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ၌ ဆူညံသံများကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သိမ်းကျုံးချဉ်းကပ်မှုသည် သင့်တင့်မျှတသော သည်းခံနိုင်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ဘဲ၊ စုဝေးမှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အနှောင့်အယှက်များကို အရေးယူရာ၌ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးဆန္ဒပြပွဲများအတွက် အသံ၏ အရေးပါမှုကို ခြုံငုံလျက်ဆက်စပ်ပိုင်ခွင့်ကို အခြေမခံဘဲ ချဉ်းကပ်မှုလည်း ဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပုဒ်မကို လုံခြုံရေးနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့၏ လမ်းညွှန်ချက်များတွင် မှတ်ချက်ပြုထားသည့်အတိုင်း-

သတင်းအချက်အလက်တစ်ခုကို ထိရောက်စွာ ဆက်သွယ်ပြောဆိုရန် နည်းလမ်းအရေအတွက် ကန့်သတ် ချက် များစွာ ရှိနေသဖြင့် မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်ကို မဆို ယင်းတို့၏ အတိုင်းအတာကို တိကျစွာ သတ်မှတ်သင့်၏။ ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်လိုက်သည့် အခြေအနေများတွင် ယင်းတို့သည် အချိုးညီမျှမှု နိယာမကို တိကျစွာ လိုက်နာသင့်ပြီး ယင်း၏ ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် ဦးတည်ပရိသတ်၏ စုဝေးပွဲ "မြင်ကွင်းနှင့် အသံ" ကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် အမြဲ ဦးတည်သင့်၏။³⁹

အလားတူ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီကလည်း မှတ်ချက်ပေးခဲ့သည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခြင်းပုံစံအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များရှိနေသရွေ့ ပါဝင်သူများသည် ၎င်းတို့၏သတင်း စကားများကို ထုတ်လွှင့်ရန် ပိုစတာများ၊ အသံချဲ့စက်များ၊ ဂီတတူရိယာများ သို့မဟုတ် ပရိဂရမ်ဆိုင်ရာ ကိရိယာများကဲ့သို့သော အခြားနည်းပညာဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုလိုခြင်း ရှိမရှိ ဆုံးဖြတ်ရန် ချန်ထားခဲ့သင့်သည်။ စည်းဝေးပွဲများသည် ၎င်းတို့၏ ပရိသတ်ထံရောက်ရှိရန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို အောင်မြင်စေရန် အသံစနစ်များ အပါအဝင် ယာယီအဆောက်အအုံများ တပ်ဆင်ခြင်း ကို ထည့်သွင်းနိုင်သည်။⁴⁰

၂၊ ၃။ ရန်ပုံငွေရှာဖွေခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ

ပုဒ်မ ၆၁(ဃ) အရ ပုဒ်မ ၆၀၊ ပုဒ်မခွဲ (င)(၄) တွင် ဖော်ပြထားသော "အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာများတွင် မည်သူ မဆို တောင်းရမ်းခြင်း သို့မဟုတ် လိမ်လည်အလှူခံခြင်း။ ပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံးတစ်လမှ အများဆုံး သုံးလထိဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ် အနည်းဆုံး

³⁸ *Coleman v Australia*, 17 July 2006, CCPR/C/87D/1157/2003, para. 7.3, <https://digitallibrary.un.org/record/583176>.

³⁹ 2nd Edition (2010, Warsaw), para. 101, <https://www.osce.org/files/f/documents/4/0/73405.pdf>.

⁴⁰ အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် ၃၇၊ မှတ်စု ၁၇၊ အပိုဒ် ၅၈။

ကျပ်တစ်သောင်းမှ အများဆုံးကျပ်ငါးသောင်း [အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅ မှ ၂၇ အထိ] ထိဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ် လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်” ဟူ၍ ပြဋ္ဌာန်း၏။ အဆိုပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကြောင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုအား ကန့်သတ်ချက်များအပေါ်စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ တိုးပွားစေသည်။ “လိမ်လည်အလှူခံခြင်း” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိသည့်အပြင် ယင်းသည် မည်သည့် အရာကို ဆိုလိုကြောင်း လွယ်ကူ ရှင်းလင်းစွာ မသိရပေ။ အလှူငွေတစ်ရပ်ကို “လိမ်လည် အလှူခံခြင်း” ဟု ယူဆခြင်း ရှိ/မရှိ အာဏာပိုင်များက မည်ကဲ့သို့ ဆုံးဖြတ်မည်ကို စိုးရိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး၊ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို နိုင်ငံရေးအရ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုကို ကန့်သတ်ရန် သို့မဟုတ် အလှူငွေ ကောက်ခံခြင်း သို့မဟုတ် ဆန္ဒအလျောက် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးပွဲများကို ပစ်မှတ်ထားရန် အကြောင်းပြချက် အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

၂၊ ၄။ အများသူငါ ပိုင်ဆိုင်မှုအပေါ် ကြော်ငြာခြင်းနှင့် ဖော်ပြချက်များအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၀(ဇ) တွင် မည်သူ့ကိုမဆို ဝရမ်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးအရေးယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်-

(ဇ) ပြည်သူပိုင်၊ အများပိုင် သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကပိုင်အဆောက်အအုံ၊ နံရံ၊ ဝင်းထရံ သို့မဟုတ် ပစ္စည်း တစ်ခုခုပေါ်တွင် တာဝန်ရှိသူ၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲဖြစ်စေ၊ ပိုင်ရှင် သို့မဟုတ် လက်ရှိနေထိုင်သူ၏ သဘော တူညီမှုမရရှိဘဲဖြစ်စေ ကြော်ငြာကပ်ခြင်း၊ မြေဖြူ ဆေး၊ အခြားတစ်နည်းနည်းဖြင့် ရေးသားခြင်း၊ ရေးဆွဲ ခြင်းနှင့် အသွင်ပြောင်းလဲစေခြင်း၊

မည်သူမဆို ဤပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်ခြင်း ခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံး တစ်လမှ အများဆုံးသုံးလထိဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်အနည်းဆုံးကျပ် တစ်သောင်းမှ အများဆုံး ကျပ်ငါးသောင်း (ဒေါ်လာ ၅ မှ ၂၇ အထိ) ထိဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထား၏။⁴¹

အချိုးကျ ကြော်ငြာကန့်သတ်ချက်များမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံများသည် ပုဂ္ဂလိကနှင့် အများပိုင်ပစ္စည်းများအပြင် လူမှုရေး အကျိုးအမြတ်များ၊ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်များ၏ အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်နိုင်သည်။ အများပိုင် ပစ္စည်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်နယ်များသည် အထူးသဖြင့် စီးပွားဖြစ် ကြော်ငြာများအတွက် ထိုနေရာများတွင် လက်ကမ်းကြော်ငြာများ သို့မဟုတ် အခြားပစ္စည်းများ တင်ခြင်းအပေါ် တရားဝင်ကန့်သတ်ချက်အချို့ကို ချမှတ်

⁴¹ ပုဒ်မ ၆၁(စ)။

နိုင်သည်။⁴² ဤကန့်သတ်ချက်များသည် မီးတိုင်/ဓာတ်တိုင်များကဲ့သို့ အလှအပဖန်တီးမှုဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှု၊ အမှိုက်သရိုက်များ၊ ယာဉ်မတော်တဆမှုများနှင့် လူအများကို ပြုပြင်ရန် ဘေးအန္တရာယ်များအပါအဝင် လုပ်ဆောင်ချက်အမျိုးမျိုးကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ ယင်းတို့မှာ အများပြည်သူတို့အတွက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ကျန်းမာရေးကို မြှင့်တင်ပေးမည့် ပန်းတိုင်များဖြစ်၏။⁴³ သို့ရာတွင် နိုင်ငံအလိုက် အမျိုးသားတရားရုံးများသည် အများပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းများပေါ်တွင် ကြော်ငြာတင်ခြင်းအတွက် ယေဘုယျတားမြစ်ချက်များ တရားဝင်ဖြစ်မှုကို အကဲဖြတ်ရန် ကွဲပြားခြားနားသော နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြ၏။ ဥပမာအားဖြင့်- အမေရိကန် တရားရုံးချုပ်က အများပြည်သူပိုင်ဆိုင်မှုများ၌ ကြော်ငြာကပ်ခြင်းအားလုံးကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားသည့် မြူနီစီပယ်နည်းဥပဒေ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းကို ထောက်ခံထားသော်လည်း⁴⁴ ကနေဒါတရားရုံးချုပ်က အလားတူဥပဒေသည် ကျယ်ပြန့်ပြီး အချိုးအစားမညီကြောင်း တွေ့ရှိရပြီးနောက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်အပေါ် တရားမျှတမှုမရှိသော ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့သည်။⁴⁵ အများပြည်သူပိုင်နေရာများ၌ ကြော်ငြာကပ်ခြင်းအား အထွေထွေနှင့် အကြောင်းအရာ-ကြားနေ တားမြစ်ချက်တစ်ရပ်ကို တရားဝင်အဖြစ် လက်ခံထားသော်လည်း၊ အဆိုပါပစ္စည်းများအကြောင်း ပို့စ်တင်ခြင်းအတွက် ရဲဥပဒေသည် မည်သည့်တရားဝင်အကျိုးစီးပွားကိုမဆို ကာကွယ်ရန် အချိုးအစားမညီဘဲ လိုအပ်သည်ထက် ကျော်လွန်၍ ပြစ်မှုဆိုင်ရာပြစ်ဒဏ်များအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းဖြစ်၏။

နောက်ထပ်စိုးရိမ်စရာမှာ အများပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းပေါ်တွင် ကြော်ငြာကပ်ခြင်းဖြင့် "ရောင်းအားမြှင့်တင်ခြင်း" ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းချက်၏ မရေရာမှုကြောင့် တရားဥပဒေနှုန်းစံနှင့်ကိုက်ညီမှု မရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ “ကြော်ငြာ” အမျိုးအစားကို အတိအကျ မသတ်မှတ်ထားသောကြောင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို စီးပွားဖြစ် ကြော်ငြာများတွင်သာ ကန့်သတ်ထားခြင်း ဟုတ်/မဟုတ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် လူမှုရေး အကြောင်းရင်းများအတွက် ကြော်ငြာများတွင်လည်း သက်ရောက်မှုရှိ/မရှိဆိုသည်ကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားချေ။ “ရောင်းအားမြှင့်တင်ခြင်း” သည် အလားတူ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိသဖြင့် ကောင်းသော ဝန်ဆောင်မှုပေးသော သို့မဟုတ် အကြောင်း

⁴² *Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland*, 13 July 2012, Application No. 16354/06, paras. 64-65 (European Court of Human Rights, Grand Chamber), <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-112165%22%7D>.
⁴³ ဥပမာအားဖြင့် ဖတ်ရှုရန်- *Ramsden v. Peterborough (City)*, [1993] 2 SCR 1084 (Supreme Court of Canada), <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1038/index.do>.
⁴⁴ *City Council v. Taxpayers for Vincent*, 466 U.S. 789 (1984) (US Supreme Court), <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/466/789/>.
⁴⁵ *Ramsden v. Peterborough (City)*, note 43.

ရင်းတစ်ခုအတွက် လက်ကမ်းစာစောင်များ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ နဖူးစည်းများ ကိုင်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် စည်းရုံး ရေးဆင်းခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်မည်ဖြစ်၏။ အများပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းအားလုံးတွင် အဆိုပါအသုံးအနှုန်းများ ကို ယေဘုယျတားမြစ်ခြင်းသည် တရားဝင်ပြောဆိုမှုအပေါ် လုံးဝတရားမျှတမှုမရှိသော ကန့်သတ်ချက်ကို ကိုယ်စားပြုသည်။ အများပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းအားလုံးတွင် အဆိုပါအသုံးအနှုန်းများကို ယေဘုယျတားမြစ်လိုက် ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်အညီ ပြောဆိုမှုအပေါ် လုံးဝ တရားမျှတမှုမရှိသော ကန့်သတ်ချက်ကို ကိုယ်စားပြုနေပါ သည်။ မရေရာသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ထောင်ဒဏ်အပါအဝင် ကြမ်းတမ်းသော ပြစ်ဒဏ်များသည် အလွဲ သုံးစားပြုခံရနိုင်ခြေနှင့် ပတ်သက်၍ သိသာထင်ရှားသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

“မြေဖြူ ဆေး၊ အခြားတစ်နည်းနည်းဖြင့် ရေးသားခြင်း၊ ရေးဆွဲ ခြင်းနှင့် အသွင်ပြောင်းလဲစေခြင်း” နှင့် စပ်လျဉ်း ၍ နိုင်ငံများသည် ပြစ်မှု-ပြစ်ဒဏ် အချိုးညီနေသ၍ ဂရပ်ဖီတီ (Graffiti) ဂရပ်ဖီတီနှင့်ပတ်သက်သည့် စည်းမျဉ်း များကဲ့သို့ ပုဂ္ဂလိက သို့မဟုတ် အများပိုင်ပစ္စည်းကို ထိခိုက်နစ်နာစေရန်အတွက် အချို့သောအစီအမံများကို တရားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ သို့သော် မြေဖြူခဲနှင့် ဆေးသုတ်ခြင်းပုံစံအချို့ (နှင့် ခဲတံနှင့် မီးသွေးကဲ့သို့သော အခြားနည်းလမ်းများဟူသော ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် အကျုံးဝင်သည့် အခြားမီဒီယာ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ကြောင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ပစ္စည်းများ အမှန်တကယ် ပျက်စီးသွားသည့်ကိစ္စများတွင် အကန့်အသတ်မရှိ) မဟုတ်ဘဲ အလွယ်တကူ ဆေးကြောနိုင်သောကြောင့် ပစ္စည်းများကို ကြာရှည်မပျက်စီးစေနိုင်ပါ။ သို့သော် မည်သူမဆို အဆိုပါ ပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင် ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ် အနည်းဆုံးခြောက်လမှ အများဆုံးနှစ်နှစ်ထိ ချမှတ်ရမည်ဟု ဆိုရာ ပြစ်မှု-ပြစ်ဒဏ်များ အချိုးမညီ ကြောင်း သိသာထင်ရှားလှ၏။

၂၊ ၅။ ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း။

ပုဒ်မ ၆၀(ဈ) တွင် “ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဦးက ဥပဒေနှင့်အညီ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန် အားထုတ်ရာတွင် မလျော်ငြာဇာသုံး၍ဖြစ်စေ၊ တစ်နည်းနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ဟန့်တားခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ မဖွယ်မရာ ပြောဆိုခြင်း၊ ခုခံခြင်း သို့မဟုတ် တားဆီးခြင်း” သည် ပြစ်မှုမြောက် ၏။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ထိုပြုလုပ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင် ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို ထောင်ဒဏ်အနည်းဆုံးခြောက်လမှ အများဆုံးနှစ်နှစ်ထိ ချမှတ်ရမည်။”⁴⁶ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုလုပ်မှုမျှသာမက ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား “ခြိမ်းခြောက်ခြင်း” နှင့် “နှောင့်ယှက်ခြင်း” ဟူသော ထုတ်ဖော်ပြော

⁴⁶ ပုဒ်မ ၆၀(ဈ) နှင့် ၆၀(ဆ)။

ဆိုမှုပုံစံများကိုလည်း ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ၎င်းတို့၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး တာဝန်များအား ကျေပွန်အောင် ထမ်းဆောင်နိုင်မှုကို တရားဝင် ဟန့်တားသည့် ရဲတပ်ဖွဲ့ကို တိုက်ခိုက်ရန် သို့မဟုတ် ဟန့်တားရန် လူများကို တိုက်ရိုက်လှုံ့ဆော်ခြင်းကဲ့သို့သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုပုံစံအချို့ အပါအဝင် အချို့သော လုပ်ဆောင်ချက်များကို တရားဝင် ပြဋ္ဌာန်းရန်အတွက် ယင်းကို ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအား သိသာစွာ "စော်ကားခြင်း" အဖြစ် တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ယင်းဖွဲ့စည်းထားသည့်အရာကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိခြင်းနှင့်အတူ ပြဿနာ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်- ခြိမ်းခြောက်သော ဘာသာစကားကိုပင် ဥပဒေကြောင်းအရ အမှားများ ကျူးလွန်ရန် ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ်သာမက "ခြိမ်းခြောက်ခြင်း" ကို တရားဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်မှုများတွင်ပါ လွှမ်းခြုံထားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်- ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏ အလွဲသုံးစားပြုမှုများကို မျက်မြင်တွေ့မြင်နေရသူတစ်ဦးသည် ထို "ခြိမ်းခြောက်မှု" ကို မီဒီယာ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ ကို အသိပေးခြင်းကိစ္စသည်ပင် အကျုံးဝင်နိုင်သည်။ စင်စစ် မတရားဖမ်းဆီးမှုတစ်ခုကို အဝေးမှ ရုပ်သံရိုက်ကူး ခြင်းသည်ပင် အရာရှိတစ်ဦး၏ ဂုဏ်သတင်းကို "ခြိမ်းခြောက်မှု" ပုံစံအဖြစ် လွဲမှားစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ ထိုသို့သော လုပ်ရပ်များကို ကန့်သတ်ရန် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းမပြုဘဲ သည်းခံခွင့်လွှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် တာဝန်ခံမှုအတိုင်း အတာတစ်ခုအဖြစ် တွန်းအားပေးခြင်းတို့ ပြုသင့်သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအပေါ် "ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း" အဖြစ် တည်ဆောက်ထားခြင်းသည် ပုဂ္ဂလိကဓိဋ္ဌာန်မျှသာမကဘဲ၊ ဤအသုံးအနှုန်း၏ သာမန်အဓိပ္ပာယ်မှာပင် တရားဝင် သတ်မှတ်ထားသော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးလုပ်ငန်းများကို အဟန့်အတားဖြစ်စေခြင်းနှင့် လုံလောက်သော ဆက်စပ်မှုမရှိချေ။

၃။ တိုးမြှင့်ထားသော ရဲတပ်ဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်တို့ အပါအဝင် ထင်ရှားသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကို မြှင့်တင်ပေးလိုက်ခြင်းအဖြစ် ရဲတပ်ဖွဲ့ကို အခြားသော ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အပ်နှင်းထား၏။ အဆိုပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအပြား၏ ကျယ်ပြော၍ မရေရာသော သဘောသဘာဝကြောင့် ၎င်းတို့သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့် သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်ကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေတိုင်းအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့် (ဆိုလိုသည်မှာ 'ဥပဒေနှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း') ဟူသော စကားရပ်နှင့် မကိုက်ညီသည့်အပြင် မည်သည့် တရားဝင် အကျိုးစီးပွားကိုမျှ ကာကွယ်ရန်လည်း လိုအပ်ခြင်း မရှိချေ။

ဥပဒေနှင့် ဒီမိုကရေစီစတင်တာသည် ဒီမိုကရေစီ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ထောက်ပံ့ရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ၌ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသော လူ့အခွင့်အရေးများအတွက် အကျိုးအမြတ်မယူသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

ပုဒ်မ ၁၉(ခ) သည် ရဲတပ်ဖွဲ့အား "တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာများနှင့် အများပြည်သူတို့ ပျော်ရွှင်မှုအတွက် စုဝေးရာနေရာများသို့ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုစစ်ဆေးနိုင်ခွင့်" ပေးထားသည်။ "အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာများ" ကို ဖြစ်စေ၊ "အများပြည်သူတို့ ပျော်ရွှင်မှုအတွက် စုဝေးရာနေရာများ" ကို ဖြစ်စေ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိချေ။ ထိုသို့ စစ်ဆေးခြင်းအတွက် အခြေခံအကြောင်းပြချက် သို့မဟုတ် အာမခံချက်ပြုနိုင်မည့် တရားမျှတမှု မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ရဲများက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပြီး အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးမှုများအား တရားမဝင်ရှာဖွေမှုများအတွက် ကြောင်းပြချက်အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ပုဒ်မ ၂၀ တွင် "ရဲစခန်းမှူးနှင့်အထက် ရဲအရာရှိတစ်ဦးဦးသည် လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် မှုခင်းကျဆင်းရေး အတွက် စစ်ဆေးရန်လိုအပ်သော နေအိမ်၊ အဆောက်အအုံ၊ ဝင်းခြံ၊ ပရဝဏ်နှင့် ယာဉ်တစ်ခုခုသို့ လုံလောက်သောအကြောင်းပြချက်ဖြင့် ဥပဒေနှင့်အညီ ဝင်ရောက်စစ်ဆေးနိုင်ခွင့်ရှိသည်" ဟူ၍ ခွင့်ပြုထား၏။ သို့သော် "လုံခြုံရေး" , "တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး" နှင့် "မှုခင်းကျဆင်းရေး" ဟူသော ဝေါဟာရများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိချေ။ ထို့အပြင် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် မည်သည့်တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုချက်မျှ မလိုအပ်ချေ။ ထို့ကြောင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ဤပုဒ်မသည် အချို့သော ရဲအရာရှိများအား လုံးဝ အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိသော လုံခြုံရေးနှင့် အများပြည်သူစည်းကမ်းလိုက်နာရေး ပန်းတိုင်များကို ကာကွယ်ရန် ဝရမ်းမပါဘဲ ရှာဖွေမှုများတွင် ပါဝင်ရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် စိစစ်မှုမရှိဘဲ စစ်ဆေးမထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ပေးထားသည်။

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၂ တွင် "ရဲတပ်ဖွဲ့သည် အများပြည်သူအား အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည့် သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာစေသည့် ကိစ္စရပ် များနှင့် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိခိုက်နစ်နာစေနိုင်သော မည်သည့်ကိစ္စကို မဆို ကြိုတင်ကာကွယ်တားဆီးရမည့်အပြင် ဥပဒေ၏အကာအကွယ်ကို တန်းတူညီမျှရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်" ဟူ၍ ဖော်ပြထား၏။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် တရားဝင်ခွင့်ပြုထားသော "ကြိုတင်ကာကွယ်မှုအစီအမံများ" အမျိုးအစားများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ အလွဲသုံးစားမှုမြောက်သော၊ ကြီးကြီးမားမား စိစစ်မထားသောနှင့် ပြစ်မှု-ပြစ်ဒဏ် အချိုးအစားမညီသော ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများအတွက် တံခါးဖွင့်ပေးထား၏။ ဥပမာအားဖြင့်- လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်အပေါ် အလွန် သိသာထင်ရှားစွာ ကန့်သတ်ချက်ဖြစ်သော ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များ အပါအဝင် ဤအစီအမံများကို

စိတ်ကူးကြည့်နိုင်၏။⁴⁷ ထို့အပြင် ဤ“ကြိုတင်ကာကွယ်မှုအစီအမံများ”ကို အသုံးပြုခြင်းအား မျှတစေမည့် အခြေအနေမျိုးသည် တရားဥပဒေ၏ လိုအပ်ချက်ကိုဖြည့်ဆည်းရန် သို့မဟုတ် တရားဝင်အကျိုးစီးပွားများကိုသာ လိုက်လျှောက်ကြောင်းသေချာစေရန်အတွက် လုံလောက်သောတိကျသောပုံစံဖြင့် သတ်မှတ်ထားပါ။ ထို့အပြင် ဤ “ကြိုတင်ကာကွယ်မှုအစီအမံများ” ကိုအသုံးပြုခြင်းအား မျှတစေမည့် အခြေအနေမျိုးများကို တရားဥပဒေနှင့်အညီ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် လုံလောက်သောတိကျသောနည်းလမ်းဖြင့် သို့မဟုတ် တရားဝင်အကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်ကြောင်း သေချာစေရန် သတ်မှတ်ထားချေ။ “အများပြည်သူအား အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေခြင်း” ၊ “ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်း” ၊ “တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး” နှင့် “ဥပဒေ၏အကာအကွယ်ကို တန်းတူညီမျှရရှိစေရန်” ကဲ့သို့သော ဝေါဟာရများသည် အခြေအနေများစွာကို လွှမ်းခြုံထားပြီး အမျိုးမျိုးသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ဖွင့်နိုင်၏။ ထို့အပြင် ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသော အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်နစ်နာစေမည့် သို့မဟုတ် အကျိုးစီးပွားကို ထိခိုက်စေခြင်း ရှိ/မရှိတို့ကို အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းနှင့် စာရင်းပြုစုထားခြင်းတို့ကိုလည်း ဖော်ပြထားချေ။ ထို့အပြင်- “ဖြစ်စေနိုင်” သို့မဟုတ် “ပြုမူနိုင်” စသော စကားအသုံးအနှုန်းတို့၏ သက်သေခံစံနှုန်းမှာလည်း အလွန် နိမ့်လေ၏။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် ပေါင်းသင်းခြင်းတို့ကို တရားမျှတစွာ ကန့်သတ်မည့် နည်းလမ်းများ အပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သော ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ဩဇာအာဏာများသည် အလွဲသုံးစားမှုများကို ခံရနိုင်ချေရှိသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ပေါင်းသင်းခြင်းတို့ကို တရားမျှတစွာ ကန့်သတ်မည့် နည်းလမ်းများ အပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သော ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ဩဇာအာဏာများကို အလွဲသုံးစားပြုနိုင်ခြေရှိသည်။

ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၃ တွင် “ရဲတပ်ဖွဲ့သည် အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အတွက် ပြစ်မှုကြိုတင် ကာကွယ်ရေးနှင့် မှုခင်းကျဆင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပြည်သူလူထုပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်မည့် အစီအမံများ ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရမည်” ဟု အခွင့်အာဏာအပ်နှင်း ထား၏။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်၏ အလွန်ယေဘုယျကျပြီး မရှင်းလင်းသော အသုံးအနှုန်းများကြောင့် ဤပြဋ္ဌာန်း

⁴⁷ *Francisco Martorell v. Chile*, 3 May 1996, Informe No. 11/96, para. 74 (Inter-American Commission on Human Rights), available in Spanish at: <https://www.cidh.oas.org/annualrep/96span/Chile11230.htm> (finding prior censorship to be illegitimate); and *Observer and Guardian v. United Kingdom*, 26 November 1991, Application No. 13585/88, para. 60 (European Court of Human Rights), <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57705> (finding that, while prior censorship is not always illegitimate, “the dangers inherent in prior restraints are such that they call for the most careful scrutiny on the part of ကြိုတင်စိစစ်ဖြတ်တောက်ခြင်းသည် အမြဲတစေ တရားမဝင်ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း “ခုံရုံးမတင်မီ စနစ်တကျ စစ်ဆေးမှု အတွက် တောင်းဆိုခြင်းကဲ့သို့သော စီရင်ချက်မတိုင်မီ အန္တရာယ်ဖြစ်စေခြင်း” ကို တွေ့ရှိရ၏။)

ချက်၏ တိကျသော လူ့အခွင့်အရေးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ရန် ခက်ခဲသည်။ မြို့ရွာရဲတပ်ဖွဲ့၏ အလေ့အထများမှတစ်ဆင့် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် လူတစ်ဦးချင်းကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် မြို့ရွာရဲတပ်ဖွဲ့က ဦးဆောင်သော ရပ်ကွက်အတွင်း စောင့်ကြည့်မှုအစီအစဉ်များကို အားပေးခြင်းသည် ရဲ တပ်ဖွဲ့၏ အပြုသဘောဆောင်သည့် အင်္ဂါရပ်တစ်ခုဖြစ်နိုင်သော်လည်း မြန်မာစစ်တပ်သည် “ဆန္ဒပြသူများ နှင့် နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများကို နှိမ်နင်းရန်” ပုံမှန်မဟုတ်သော အင်အားစုများကို အသုံးပြုခဲ့သည့် ရှည်လျားသော သမိုင်းကြောင်းရှိပြီး ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်အား ချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိသဖြင့်စိုးရိမ်မှုများ တိုးပွားစေသည်။

ဤဥပဒေတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုဒဏ်ခံရသူများအတွက် ကုစားခွင့်ကို ကန့်သတ်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက် အချို့ပါရှိသည်။ အဆိုပါဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၁ သည် အရပ်ဘက်တရားရုံးများအစား ရဲတရားရုံးများတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့အား တရားစွဲရန်ခွင့်ပြုသည့် ၁၉၉၅ ခုနှစ် ရဲတပ်ဖွဲ့ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးမှုဖြစ်သည်။⁴⁸ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ အထူးတရားရုံးများသည် လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှု လိုအပ်ချက်များ အပါအဝင် အရပ်သားတရားရုံးများကဲ့သို့ တူညီသော တရားမျှတသော တရားစီရင်မှုစံနှုန်းများကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်သော် လည်း⁴⁹ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေအောက်တွင် တည်ထောင်ထားသော တရားရုံး များသည် လွတ်လပ်မှုနှင့် မကိုက်ညီချေ။⁵⁰

⁴⁸ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ၊ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးဥပဒေ အမှတ်-၄/၉၅၊ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဧပြီလ၊ <https://shwe.net/law/111/>.

⁴⁹ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ်-၃၂၊ အပိုဒ်-၁၄ တရားရုံးမတင်မီ တရားမျှတမှုရှိရေး နှင့် မျှတသော တရားစီရင်ရေး၊ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၃ ရက်၊ CCPR/C/GC/32, အပိုဒ် ၂၂။ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fG C%2f32&Lang=en; United လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းများ၊ ၁၉၈၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၆ မှ စက်တင်ဘာလ ၆ ရက် မီလန်၌ ကျင်းပသော ရာဇဝတ်မှုကာကွယ်ရေးနှင့် ကုစားမှုဆိုင်ရာ သတ္တမအကြိမ် ကုလသမဂ္ဂနှင့် ၁၉၈၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့ အထွေထွေညီလာခံ၏ အတည်ပြုချက် ၄၀/၃၂ နှင့် ၁၉၈၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၃ရက် အတည်ပြုချက် ၄၀/၁၄၆၊ စည်းမျဉ်း ၅ နှင့် ၆၊ <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary>; လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်များ စုစည်းမှု၊ 18 ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဧပြီ ၁၈၊ UN Doc. A/HRC/RES/19/31, အပိုဒ် ၃-၄၊ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/G12/131/01/PDF/G1213101.pdf?OpenElement>.

⁵⁰ နောက်ထပ်ဥပမာအနေဖြင့် ကြည့်ရှုရန်၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ၊ မှတ်ချက် ၄၉၊ ပုဒ်မ ၃၀ အရ ရဲတပ်ဖွဲ့ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အား ခုံရုံးတည်ထောင်ခွင့်ပြုခြင်း၊ ပုဒ်မ ၃၁ အရ “ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိ ၃ ဦး ပါဝင်သော” ရဲတရားရုံးကို ခွင့်ပြုခြင်းနှင့် ပုဒ်မ ၃၂(ဂ) အရ ရဲတပ်ဖွဲ့ညွှန်ကြားရေးမှူးက ရဲတရားရုံးကို ဖျက်သိမ်းနိုင်၏။

အဆိုပါဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၂ တွင် တည်ဆဲဥပဒေများအရ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား တရားစွဲခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ တရားစွဲဆိုခြင်းများ စတင်ဆောင်ရွက်ရန် ရဲချုပ်၏ ခွင့်ပြုချက် လိုအပ်ပြီး ပုဒ်မ ၄၃(ခ) တွင် “ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအား သက်ဆိုင်ရာ ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်သောအရာရှိထံ ရက်ပေါင်း ၃၀ စာဖြင့် ကြိုတင် အကြောင်းကြားခြင်းမရှိဘဲ ၎င်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ ဆောင်ရွက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် နစ်နာမှုတစ်ခုခု အတွက် မည်သည့်တရားရုံးတွင်မျှ တရားမမှုစွဲဆိုခွင့် မရှိစေရ” ဟု ခွင့်ပြုထား၏။ ရာဇဝတ်မှုဟု သံသယရှိသော အခြားသူများအနေဖြင့် တစ်စုံတစ်ရာ အကျိုးအမြတ် ရရှိခြင်း မရှိဘဲ ရာဇဝတ်မှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသော ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား တရားဥပဒေအရ အရေးယူရန် အာယ်ကြောင့် မလိုအပ်ခြင်းမှာ မရှင်းလင်းချေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့သည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကုစားရန်အတွက် တရားမျှတမှုမရှိသော အတားအဆီးများဖြစ်လေ၏။

အကြံပြုချက်များ

CLD သည် ဥပဒေတစ်ခု သို့မဟုတ် ဥပဒေမူကြမ်းတစ်ခုစီ၏ သီးခြားဝေဖန်ချက်တစ်ခုစီအပေါ် အခြေခံ၍ အသေးစိတ်အကြံပြုချက်များကို ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အများအပြားနှင့် တရားမဝင်နည်းလမ်းများဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းကြောင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေအား ဒီမိုကရေစီစနစ် ပြန်လည်အသက်သွင်းပြီး သင့်လျော်သော အတိုင်ပင်ခံနှင့် ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို လိုက်နာရမည့်အချိန်အထိ ရဲတပ်ဖွဲ့ဥပဒေအား ရုပ်သိမ်းရန် CLD မှ အကြံပြုထားသည်။ ဤအကြံပြုချက်သည် ယခင်က အင်အားသုံး ရဲဥပဒေများအား ထောက်ခံမှုအဖြစ် အထင်အမြင်လွဲမှားခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ဘဲ၊ များစွာသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီရန် အရေးကြီးသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လိုအပ်နေပါသည်။